

УДК 821.161.2'2

Галина Левченко

АДАПТАЦІЯ РЕЛІГІЙНИХ ЖАНРІВ В УМОВНО-ФІДЕЇСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ЛІРИЧНИХ ТВОРІВ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Предметом дослідження є художнє опрацювання в ліриці Лесі Українки типових для релігійного дискурсу жанрів видіння, пророцтва, гімну, молитви. Висвітлено образи ритуальних дій та метафізичного досвіду, якого зазнають ліричні герої, властиві релігійним жанрам наративні структури. Образна система лірики Лесі Українки розглядається на перехресті різних культурних кодів, зокрема біблійного й міфо-поетичного.

Ключові слова: *Леся Українка, жанр, код, дискурс, художня адаптація.*

Вивчаючи жанрові особливості ліричних творів Лесі Українки, дослідники обійшли увагою той момент, що чимало її поезій за своєю формально-змістовою організацією стилізовані до жанрів, які з'явилися в стародавніх літературах чи в епоху середньовіччя й покликані були обслуговувати релігійний культ. „Стилізацію, – як зауважує І. Набитович, – слід розуміти як певний стилістичний прийом своєрідної імітації, намагання передати характерні особливості чужої мови, чи стилістичних особливостей іншого тексту (або й ширше – певної групи творів, жанру, чи навіть літературної течії) для досягнення певних художніх цілей, для реалізації інтенцій автора” [7, с. 639]. Релігійне спілкування на кожному рівні, з огляду на мету, зовнішні й внутрішні обставини, міфоритуальний контекст і т. д. – потребує окремих жанрів. Стилізації релігійних жанрів у ліриці Лесі Українки утворюють досить розгалужену систему, в якій найповнішого втілення набули жанри одкровення, видіння, релігійного гімну, молитви, заклинання, прокляття та ін.

Стилізації жанру видіння в ліриці Лесі Українки були відзначені як першими критиками творчості Лесі Українки (М. Євшана, Д. Донцова), так і в працях сучасних літературознавців (В. Агеєвої [1], М. Моклиці [6], М. Вишняка [4], С. Чернюк [10]). Видіння як епізод художнього твору знаний був іще в античній і старовірській літературі, а в середні віки набув ознак самостійного жанру. За визначенням І. Качуровського, жанр видіння тісно пов'язаний із містичним почуттям людини та різними формами містичного досвіду, а живучість його дослідник пояснює універсальністю психофізичних чинників, які зумовлюють появу таких творів: летаргійним станом, галюцинаціями (в екстазі чи під час маячіння) та сновидіннями. Серед релігійних стилізацій Лесі Українки жанр видіння яскраво виявляє себе у віршах „Сон”, „Завітання”, „Ангел

помсти”, „To be or not to be?..”, „Eppur ti tradiro”. Попри те, що першу з цих поезій Леся Українка називає „сном”, в композиційній будові усіх цих віршів є один прикметний елемент, типовий для жанру видіння. І. Качуровський наголошує, що „видіння як літературний жанр не слід плутати з технічним засобом сну, який (засіб) існував завжди в літературах усіх країн і народів: видіння мусить мати в собі елемент надприродного, ірреального, переважно – есхатологічного: для видіння характерний персонаж провідника-супутника (святий Петро, янголи, Вергілій чи Беатріче...) непідвладного жодній злій силі” [5, с. 37]. У кожній із цих поезій персонаж провідника-супутника присутній: це богиня фантазії в поезії „Сон”, два генії, які послідовно являються ліричній героїні в поезії „Завітання”, ангел помсти в однойменній поезії, муза в поезії „To be or not to be?..”, геній у поезії „Eppur ti tradiro”.

Образний лад цих поезій-видінь Лесі Українки розбудовується на містичних пригодах ліричних героїв, які розгортаються в „авантюрно-чудесному” хронотопі (за М. Бахтіним [2]), що втілюється в типових для середньовічної літератури топосах. У поезії „Сон” богиня фантазії приводить героїню до середньовічного католицького храму: „Чи то свята будова, чи темниця? /Високеє і темнеє склепіння, /Одно віконце вузьке, мов стрільниця, – /Крізь нього сиплеться бліде проміння /І падає на стіну; височенний /Орган стоїть там, наче скеля дика, /Де був прикований титан страшенний, /Що забажав освіти чоловіка” [9, с. 56]. Показові для середньовіччя деталі хронотопу помітні також у поезії „Завітання”: „Із-за гори десь доносився гук від далекого дзвона...” [9, с. 64]). У поезії „To be or not to be?..” [9, с. 193] актуалізується середньовічний топос пущі. У кожній із поезій-видінь Лесі Українки розкривається метафізичний вимір буття, ліричні герої символічно осягають нові ступені у своєму духовному становленні: в поезії „Сон” відбувається символічний „благовіст”, лірична героїня доходить до розуміння свого величного покликання, в поезії „Завітання” зображено момент духовних вагань, „Ангел помсти” переконає в необхідності пересотворення світу. Його осяйний меч – символ цього пересотворення. У поезії „To be or not to be?” – нова дилема: якою має бути позиція митця – романтичною з уявленням про поета як богонатхненного співця чи реалістична з уявленням про нього як про робітника.

Релігійний жанр пророцтва близький до видіння. Змістове наповнення цього жанру полягає в баченні того, що має статись. У цьому жанрі втілюється телеологічний зміст кожної релігії, і лише особливим богонатхненим людям, пророкам, відкривається цей зміст – божественного проекту майбутнього. У поезії „Коли втомлюся я життям щоденним...” [9, с. 38]. Леся Українка використовує пророцтво як художній засіб, який дозволяє ліричній героїні линути думкою в майбуття („Придешність бачу я, віки потомні...” [9, с. 38]) й із цієї часової перспективи моделювати

бачення актуальних для неї історичних подій очима прийдешніх поколінь: „Так, дітки! Світ наш красний, вільний / Темницею здавався давнім людям; / Та й справді, світ сей був тоді темниця: / В кормигу запрягав народ народа, / На вільне слово ковано кайдани. / Півроду людського не звано людьми / Затято йшов війною брат на брата” [9, с. 38]. Оскільки жанр пророцтва передбачає істинне й остаточно правдиве бачення подій, то він чинить можливим висловити сумну „правду” про свій час, окреслити підміну „справжніх” цінностей: „Убожеством там звали смерть голодну, / Багатством – награвовані маєтки, / Простотою – темноту безпросвітну, / Ученістю – непевнеє блукання, / Бездушну помсту звано правосуддям, / А самоволу деспотичну – правом” [9, с. 39]. Але це пророцтво несе й позитивне знання, вказує на шлях до виходу й спасіння: „Загинув би напевно люд нещасний, / Якби погасла та маленька іскра / Любові братньої, що поміж людьми / У деяких серцях горіла тихо. / Та іскра тиха тліла, не вгасала, / І розгорілася багаттям ясним, / І освітила темну темноту, – / На нашім світі влада світла стала!..” [9, с. 39]. Жанр пророцтва наче оголює дуалістичне ядро художнього міфосвіту поетеси: цей схожий на темницю світ, у якому всі лицемірять і маніпулюють найсвітлішими ідеалами задля матеріальних вигод, потребує рятунку; і врятувати цей світ можуть люди з „маленькою іскрою любові братньої” у серцях; бо розгорівшись, та іскра встановить владу світла у тій глобальній світовій „темниці”. Маленька світлова частка – „іскра” в серці – здатна здійснити чудесне преображення великого й добре укріпленого мурами світу-темниці.

Цей образ серця як осередка світла – не випадковий. Він є стиснутим до мінімуму – ейдетичним прообразом царства небесного, божественним розумом, затиснутим і захованим у похмурій матеріальній безвиході фізичного світу, який марить бунтом і свободою. Пророцтво покликане показувати людям божі істини, заховані від буденного зору. Ліричні герої Лесі Українки теж постають носіями цих істин, вони невтомно звітують світові про духовну вертикаль: угорі – царство зір, утілення ідеалів та мрій; унизу – світ-темниця, царство матеріальної темряви; поміж цими царствами – лірична героїня – містична Царівна, Наречена – з царством вічного світла у серці; і цей захований у серці мікрокосм, занурений у матерію й ув’язнений у світовій темниці осередок світла прагне злитися з тим макросвітом, що вгорі. У „пророчих” поезіях Лесі Українки на перший план виходять віщування серця, бо в художньому міфосвіті поетеси, як і в творах богонатхненних авторів біблій, в християнській патристиці та творах містиків серце часто постає носієм найпервиннішого, найглибшого, найбезпосереднішого знання істини.

Образи віщувальних серця зустрічаємо вже в ранніх віршах поетеси „До мого фортепіано” та „В магазині квіток”: „Чого я плакала тоді, чого ридала? / Тоді ж кругом так весело було... / Ох, певне, лихо серцем почувала, / Що на мене, мов хмара грізна, йшло!” [9, с. 49];

„Тепер вона тут, в сій розкішній світлиці... /Ох, що се так серце стиска? /Як душно, як тісно, немов у темниці! /Сей пах, мов отрута яка!” [9, с. 51]. Пророцтво як стилістичний прийом відлунує в поетичному діалозі ліричної героїні з Музою у циклі „Кримські відгуки”: „Розваж мене, Музо, моя ти порадо! /Так важко в сей вечір на серці мені!” [9, с. 206]; і відповідь Музи: „Химерні ви, люди! Серця ваші хворі /Від всього займаються жалем страшним. /Згадай, як колись ти на ясні зорі /Зо мною дивилась під небом рідним” [9, с. 207]. Лихі віщування серця виражені також у поетичному циклі „З пропащих років”: „Я знаю, так, се хворії примари, – /Не час мені вмирати, не пора. /Та налягли на серце чорні хмари /Лихого пречуття, душа моя вмира!” [9, с. 195], у поезії „Поворіт”: „Не раз було мені так прикро, непривітно, /Як у безлистім гаю під дощем, /Мов у глухую ніч, і жаско, й неохітно, /І серце знов заходилося плачем” [9, с. 224] і в стилізованій під народну пісню поезії „Ой, здається – не журюся...”: „Ой, здається – не журюся, таки ж я не рада, /чогось мені тяжко-важко, на серці досада” [9, с. 247].

Окрім тих поезій, в яких у властивій „пророчій” ролі постають ліричні герої Лесі Українки, заслуговують на увагу також поезії, в яких поетеса звертається до певних біблійних сюжетів, пов’язаних із життям пророків, чи моделює діалоги й монологи їх спілкування з людьми й Богом. Інтертекстуальним семіотичним тлом поезій „У пустині”, „Пророк” та „Народ пророкові”, очевидно, є старозавітна історія про діяльність і смерть Мойсея. У цих трьох поезіях Леся Українка актуалізує проблемні аспекти й суто комунікативні труднощі, які супроводжують буття духовного медіума, який теж символічно перебуває поміж двох вимірів буття, що взаємно не знаються, а взаємодіють виключно через пророка. З одного боку, – це проблема внутрішня, проблема інтровертного спілкування з духом та осягнення його вимог. У поезії „Пророк” (З біблійних мотивів) наводиться такий внутрішній діалог Пророка із Духом Святим: „Я духові серцем сказав: /„Навіщо ти будиш мене серед ночі? /Навіщо сі тихі уста розв’язав? /І речі надав їм пророчі?..” [8, с. 417]. Про таку узурпуюче-наступальну активність духу, зокрема, писав К. Юнг: „У дійсності прафеномен духу оволодіває людиною точно так само, як фізичний світ. Дух лише з вигляду здається поступливим об’єктом людських помислів, а насправді ж він сковує свободу людини тисячою оков і стає нав’язливою *idee force*” [11, с. 234]. Дух імперативно розвіює сумніви ліричного героя (героїні) й спонукає його (її) до дій: „Ставай, вартовий, без вагання на чати! /Хоч люди замліли у сій стороні, /На голос твій будуть мовчати, /Та слава про них загримить до зірок, /Що є з їх народу пророк” [9, с. 417]. У поезії „Народ пророкові” на передній план виступає проблема контактування з „духовно сліпим”, „оспалим” народом, для якого пророчі істини – чужі, далекі й незрозумілі: „О, якби ми побачить могли /Власним оком хоч раз того бога, /Що до нього ви кличете нас! /Як стріла була б рівна дорога. /Ох, якби ж він і нам уділив /Світла мудрості з свого

проміння, /Ти б не кидав прокльонів на нас, /Ми б не кидали в тебе каміння” [9, с. 426]. У цій поезії зримо проступає також еретична позиція ліричного наратора Лесі Українки, який заявляє про право на пізнання істини для цілого народу, звинувачуючи пророка в гордині: „Та чи був би ти радий, щоб ми /Раптом стали, як ти, всевидючі? /Ох, либонь, ти б сконати волів, /Як вигнанець-пророк серед пуші...” [9, с. 426] („Народ пророкові”).

У вірші „Де ті струни, де голос потужний” звучить нарікання на відсутність пророка в Україні, поезія „У пустині” виражає розгублені духовні поневірвання народу після смерті Пророка. У незавершеній поезії „Legende des siecles” ліричній героїні відкривається майбутнє її країни, а поміж тієї картини також вгадується образ поета-пророка як узагальнюючого символу пророчого духу: „Стогнав він під напасницьким бичем, /тиранам груди пробивав мечем, /укупі з бранцями ридав він у полоні, /пророкував у гордім Вавілоні, /горів пожаром, в небо линув з димом, /і ріс, і падав з Карфагеном, з Римом, /і гартувався серед бучних чвар, /від різновірних мучився примар, /на мільон часток він поділився, /і все ж він ні на йоту не змінився. /Коли стрічав гурти рабів німих, /свій голос гучно подавав за них. /І в їх гіркій, давно минулій долі /все бачив образ рідної неволі” [9, с. 423]. У поезії „Плач Єремії” прочитується трагізм в осягненні пророчого життя й алузія на те, що справжній Пророк покликаний бути Месією свого поневоленого народу і покласти своє життя заради його звільнення. У цьому вірші Леся Українка вдається до типового для біблійних псалмів прийому паралелізму: „Щось давнє так смутно в душі забриніло... / „Як злото стемніло!...” /На серце лягло щось страшне, урочисте... / „Змінилося срібло пречисте...” [9, с. 255]. Рефрен вірша в однойменному біблійному тексті описує зруйнований Єрусалимський храм. Протиставлення золота, котре стемніло, і срібла, котре змінилося, ставши пречистим, імовірно, символізує також відмову від земних радощів, від усіх тих речей, що складають у людській свідомості образ золотого земного раю і щастя, на користь духовного вивищення й преображення.

Свята меса, літургія, ритуальний піснеспів – теж суттєво вплинули на зміст і форму багатьох поезій Лесі Українки. Чи не найчастіше поетеса вдавалася до адаптації літургійних поезій, насамперед гімнів, молитов, псалмів. Причому однозначно встановити першоджерела цих жанрів досить складно, оскільки Леся Українка однаково любила, перекладала, переспівувала чи трансформувала й античні та давньо-індійські гімни, і біблійні псалми та молитви. Тому її стилізації часто мають синтетичний характер. Для прикладу, риторичні звертання до Музи й богині фантазії в ряді поезій Лесі Українки – „Fa” (Сонет) [9, с. 28], „До музи” [9, с. 163], „Ave Regina!” [9, с. 191], „Зимова ніч на чужині” [9, с. 206] чітко вказують на давньогрецьку традицію (чи не кожен, наприклад, із Гомерових гімнів розпочинається звертанням до Музи). Перша поезія циклу „Сім струн” „До” у підзаголовку має вказівку на

давній релігійний жанр: „Гімн. Grave” (Гімн. Урочисто). Звертаючись зі своїм величальним співом до України, лірична героїня, наслідуючи давніх співців, супроводжує свій спів грою на струнному інструменті (звідси й назва циклу: „Сім струн”). Хоч жанр поезії „Fa” з цієї ж збірки Леся Українка визначає як сонет, проте риторичні прийоми й образ легкокрилої богині, до якої звертається зі своїм ліричним монологом героїня, – вказують на давнішу античну традицію. Поезія „Ave Regina!” написана традиційним для давньогрецьких гімнів розміром – гексаметром, проте назва поезії співзвучна з назвою відомого католицького богородичного антифону „Ave regina caelorum” („Радуйся, Царице небес”). Характерний для антифонів діалогічний спосіб почергового співу соліста й хору (або двох частин хору), що ніби відповідають один одному, запозичений зі старогрецької трагедії, де хор поділявся на два півхори. Поетичний діалог „Зимова ніч на чужині” організований також за зразком старогрецької трагедії, в якій репліки протагоніста проголошує Муза, а лірична героїня відповідає їй замість хору. Своїм походженням жанр гімну сягає до культових пісень та молитов, котрі присвячувалися різним язичницьким божествам стародавніх країн – Єгипту, Месопотамії, Індії. Тому в поезіях „На човні” [9, с. 90], „До природи” [9, с. 62] звеличуються різні природні сили – об’єкти давніх пантеїстичних вірувань. В античній Греції гімн сприймався і як урочиста пісня, окремий жанр лірики, і як загальна родова назва всіх пісень, що містили в собі звернення до богів (пеан – гімн Аполлонові, дифірамб – гімн Діонісові) чи відзначалися особливою урочистістю (просодій – урочистий марш, парфеній – просодій у виконанні дівочого хору). Гімни Лесі Українки – це синтетичні утворення, що виникли на перехресті цих різних літературних традицій. Проте в кожному випадку гімн виконує свою функцію – забезпечує діалог поета з вищою містичною силою – що типово для релігійного дискурсу.

Образність поезій „Досвітні вогні” [9, с. 50], „На човні” [9, с. 90], „Зоря поезії” [9, с. 222], „Мріє, не зрадь...” [9, с. 398], „Північні думи” [9, с. 168] стає об’ємнішою й інтертекстуально багатшою, якщо її розглядати в контексті гімнів Рігведи та індоарійських релігійних вірувань. У підручнику „Стародавня історія східних народів”, ілюструючи розповіді про поклоніння світлу давніх аріїв, Леся Українка наводить авторський переклад одного з гімнів Рігведи, який виконувався під час вранішнього „викликання” богів. Запалювання досвітніх огнів у цих текстах – це ритуальна дія, що має на меті привабити богів світла і сприяти перемозі дня над ніччю. Тому поезія „Досвітні вогні” в цьому контексті бачиться творчою обробкою гімну „Рігведи”, який захопив уяву поетеси поклонінням світлим силам. Варіаціями молитовних звернень до зір як світлих богів є вірші „Зоря поезії” [9, с. 222] та „Ви щасливі, пречистії зорі...” [9, с. 244].

Поряд із богами та різними природними силами, в художньо-релігійному дискурсі Лесі Українки об'єктом поклоніння постають також мрії. У поезіях „Північні думи” [9, с. 168–169] і „Мріє, не зрадь” [9, с. 398] натрапляємо на молитовне звернення до мрії. Цей образ серед Лесинового авторського „пантеону богів” видається цілком закономірним, з огляду на обізнаність поетеси з релігійними уявленнями буддистів та поняттям Майя Деві – найсвятішої мрії, які вона описала в „Стародавній історії східних народів”: „Світ зтворився сам, живе, змінює постаті нескінченно, не має нічого сталого, а власне був і єсть „Ніщо”. Вже Брамани звали ту країну Майя Деві, себто Свята Мрія, Брамани не зреклися своїх давніх богів, тільки з'єднали їх з своїм Брамою. Буддісти теж не зреклись їх, але поставили їх дуже низько, хіба лиш для того, аби показувати зверхність людської думки над ними: вони не кланялись їм, не поважали їх, як перше, тільки признавали їх за образи Святої Мрії, і боги тії завжди кланялися ниць перед мудрим Буддою. Віра в посмертне життя теж була схожа до браманської: той же самий перехід душ, кара за гріхи переходом у нечисту звірину, а врешті життя в кожній постаті уважалося злом і карою, отже, єдине добро і надгорода була Нірванна, знов таки „Ніщо”, вічний сон без мрії, вічний спокій, вічна тиша” [8, с. 38-39]. Чи не до країни Майя Деві підноситься лірична героїня імпровізації „Зоря поезії”: „вгору, все вгору, /В тую країну простору, /Де моя зірка зорить світлом рівним і чистим. /В тую країну, де щастя і горе однаково милі, /В тую країну, де усміх і сльози однаково ясні, /В тую країну, де чола підводять похилі, /Де не сльозами, а співом ридають нещасні” [9, с. 222]. Життя після життя, мрія після мрії екзальтовано утверджуються також у поезії „Мріє, не зрадь”: „Я вже давно інших мрій відреклася для тебе. /Се ж я зрікаюсь не мрій, я вже зрікаюсь життя. /Вдарив час, я душею повсталала сама проти себе, /і тепер вже нема вороття. /Тільки – життя за життя! Мріє, станься живою! /Слово, коли ти живе, статися тілом пора. /Хто моря переплив і спалив кораблі за собою, /той не вмере, не здобувши нового добра” [9, с. 398].

У поезіях „Напис в руїні” і „Хамсін” Леся Українка звертається до давньоєгипетських релігійних легенд і використовує незрідка уживаний у релігійних текстах жанровий прийом самопроголошення богів та володарів: „Я цар царів, я, сонця син могутній, /Собі оцю гробницю збудував, /Щоб славили народи незчисленні, /Щоб тямали на всі віки потомні /імення” [9, с. 386]; „Вже ж! Молись! Молись! /Я давній бог, я той могутній Сет, /Що тіло Озірісове нетлінне /Розшматував і кинув у пустиню. /Ох, як тоді Ізіда заридала”. /І звеселився спогадом Хамсін, /І вся пустиня мов знялася вгору /І в небо ринула. На жовтім небі /Померкло сонце – око Озіріса – /І стало так, мов цілий світ осліп...” [9, с. 437]. У вже згаданому підручнику Леся Українка доволі часто наводить приклади таких об'явлень, наприклад: „В Багават-Гіта (частина з Магабгарати) Крішна, виражаючи на війну Арйуну, князя з родини Панду, розказує

йому про себе і своє втілення: „Я початок і кінець всього світу. Нема нічого більшого від мене; на мені тримається все, як перли на реміні. Я вільгость води, я сяйво сонця і місяця, я гук, я повітря, я людська сила” [8, с. 37] і т. д. У поезії „Fiat pox!..” постає маніхейська дуалістична картина світу, для створення якої Леся Українка використовує ремінісценції з біблійної книги „Буття”, вживаючи імперативну постанову божества: „Хай буде тьма!” – сказав наш бог земний. /І стала тьма, запанував хаос, /Немов перед створінням світу” [9, с. 184], – яка додає загальній картині урочистості, об’ємності, величі.

У ряді сюжетних поезій Лесі Українки, своїм епічним началом більш схожих до невеликих за обсягом ліро-епічних поем, переосмислюються християнські апокрифи, легенди й оповідання про чудеса: „Я бачила, як ти хилився додолу” [9, с. 335], „Прокляття Рахілі” [9, с. 319], „То, може, станеться і друге диво...” [9, с. 336], „Орфееве чудо” [9, с. 486], „Про велета (Казка)” [9, с. 500], „Що дасть нам силу? (Апокриф)” [9, с. 482]. Чимало словесних формул у ліричних творах Лесі Українки містять алюзії на клішовані звороти замовлянь, заклять, проповідей.

А отже, описані стилізації релігійних жанрів формують у ліриці Лесі Українки своєрідний художньо-релігійний дискурс, який незрідка провокує дослідників до метафізичного тлумачення, хоч, на наш погляд, жодним чином не виходить за рамки художньої гри автора з типовими жанровими формами.

1. *Агеева В.* Апологія модерну: обрис ХХ віку : [статті та есеї] / Віра Агеева. – К. : Грані-Т, 2001. – 408 с.
2. *Бахтин М.* Форми времени и хронотопа в романе [Електронне видання] / Михаил Бахтин. - Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/172016>.
3. *Бетко І.* Біблійні сюжети і мотиви в українській поезії ХІХ – початок ХХ століття : монографічне дослідження / Ірина Бетко ; НАН України, Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка // Zielona Gora; Kijow : Wydawnictwo WSP im. Tadeusza Kotarbinskiego, Wydawnictwo VERBUM w Zielonej Gorze, 1999. – 160 с.
4. *Вишняк М.* Жанрова своєрідність кримської лірики Лесі Українки / Михайло Вишняк // Леся Українка і сучасність : [зб. наукових праць]. – Луцьк : РВВ „Вежа” Волинського національного університету ім. Лесі Українки, 2007. – Т. 4. – Кн. 1. С. 11–33.
5. *Качуровський І.* Генерика і архітектоніка / Ігор Качуровський – К. : Києво-Могилянська акад., 2005. – Кн. І: Література європейського Середньовіччя. – 2005. – 382 с.
6. *Моклиця М.* Психологія творчості в поетичних маніфестах Лесі Українки / Марія Моклиця // Літопис Волині. Всеукраїнський науковий часопис. Число 6. – Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2009. – С. 47–51.

7. *Набитович І.* Біблійні стилізації як стилетворчий засіб в українській прозі ХХ віку / Ігор Набитович // *Sacrum і Біблія в українській літературі* / [за ред. Ігоря Набитовича]. – Lublin : Ingvarr 2008. – С. 637–660.
8. *Українка Леся.* Стародавня історія східних народів : [репринтне видання] / Леся Українка. – Луцьк : ВАТ „Волинська обласна друкарня”, 2008. – 256 с. + XLVIII с.
9. *Українка Леся.* Твори : в 4 т. / Леся Українка. – К. : Дніпро, 1981. – Т. 1. Поетичні твори. – 540 с.
10. *Чернюк С.* Про джерела символіки текстів Лесі Українки й Тодося Осьмачки / Сніжана Чернюк // *Вісник Житомирського педагогічного університету.* – Житомир, 2001. – Вип. 7. – С. 144–147.
11. *Юнг К.Г.* Бог и бессознательное / Карл Юнг. – М. : Олимп, ООО „Издательство АСТ-ЛТД”, 1998. – 480 с.

Аннотація

Предметом исследования является художественная обработка в лирике Леси Украинки типичных для религиозного дискурса жанров видения, пророчества, гимна, молитвы. Освящены образы ритуальных действий и метафизического опыта, которые проживаются лирическими героями, характерные для религиозных жанров нарративные структуры. Образная система лирики Леси Украинки рассматривается как пересечение разных культурных кодов, в частности, библейского и мифо-поэтического.

Ключевые слова: *Леся Українка, жанр, код, дискурс, художественная адаптація.*

Summary

The aim of the article is the artistic working out on the typical for the religious discourse genres of vision, prophesy, anthem and prayer in Lesya Ukrainka's lyrics. The characters of ritual actions and metaphysical experience of the heroes, the narrative structures, which are peculiar to the religious genres, are researched. Lesya Ukrainka's system of characters is considered to be on the cross-roads of different cultural codes, specifically biblical and mythology-poetical ones.

Key words: Lesya Ukrainka, genre, code, discourse, artistic adaptation.

Стаття надійшла до редколегії 29.09.2011 р.